

JOSEPH RATZINGER – BENEDIKT XVI.

Gospodova molitev. Prve tri prošnje

1. Posvečeno bodi tvoje ime

Prva prošnja očenaša nas spominja na drugo božjo zapoved: ne skruni božjega imena. A kaj je »božje ime«? Ko o tem govorimo, stopi pred nas podoba, kako Mojzes v puščavi vidi trnov grm, ki gori, a ne zgori. Najprej ga žene radovednost, da bi to skrivnostno dogajanje videl od blizu, a nato ga iz trnovega grma pokliče glas, in ta glas mu pravi »Jaz sem Bog tvojih očetov, Bog Abrahamov, Bog Izakov in Bog Jakobov« (2 Mz 3,6). Ta Bog ga pošilja nazaj v Egipt z naročilom, da izpelje ljudstvo Izrael iz Egipta v obljubljeni deželo. Mojzes naj v božjem imenu od faraona zahteva osvoboditev Izraela. Toda, v tedanjem svetu je bilo veliko bogov. Zato ga Mojzes vpraša po njegovem imenu, s katerim se bo ta Bog pred drugimi bogovi izkazal. Tako spada ideja božjega imena najprej v politeistični svet; v njem si mora tudi ta Bog dati svoje ime. Toda Bog, ki kliče Mojzesa, je resnično Bog. Boga v dejanskem in pravem smislu v množini ni. Bog je po svojem bistvu samo eden. Zato ne more stopiti v svet bogov kakor eden od mnogih, ne more imeti imena med drugimi imeni. Tako je božje ime hkrati zavrnitev in privolitev. Bog je sam po sebi preprost »jaz sem, ki sem« – kratko malo je. Ta privolitev je hkrati ime in ne-ime. Zato je bilo popolnoma pravilno, da v Izraelu te oznake Boga samega, ki so jo slišali v besedi JHWH, niso izgovarjali, je niso ponižali do nekakšnega

Joseph Ratzinger – Benedikt XVI., Jezus iz Nazareta. Prvi del: Od krsta v Jordanu do spremenitve na gori, Družina, Ljubljana 2007, str. 157–164. Joseph Ratzinger, Gesammelte Schriften 6/1, Herder, Freiburg 2013, 247–254. Z dovoljenjem založbe Herder prevedel Anton Štrukelj.

božjega imena. In zato ni bilo pravilno, da v novih prevodih Svetega pisma to za Izrael vedno skrivnostno in neizrekljivo ime pišejo kot katerokoli ime in so tako skrivnost Boga, o katerem ni niti podob niti izrekljivih imen, potegnili dol v navadnost splošne verstvene zgodovine.

Seveda ostaja: Bog ni kar odklonil Mojzesove prošnje. Da bi to nenavadno prepletenost imena in ne-imena razumeli, si moramo dopovedati, kaj ime dejansko je. Mogli bi preprosto reči: ime ustvarja možnost nagovora, klicanja. Ime vzpostavlja odnos. Ko Adam poimenuje živali, to ne pomeni, da razlaga njihovo bistvo, marveč da jih vnese v svoj človeški svet, da jih more poklicati. Zdaj razumemo, kaj je z božjim imenom pozitivno mišljeno: Bog vzpostavlja odnos med seboj in nami. Daje nam možnost, da ga pokličemo. Vstopi v odnos z nami in nam omogoči, da smo mi v odnosu z njim. To pa pomeni: Bog se nekako poda v naš človeški svet. Bog nam je postal blizu in zato tudi ranljiv. Bog sprejme nase tveganje odnosa, sobivanje z nami. V razodetju imena se je začelo tisto, kar se bo končalo v učlovečenju. V resnici bomo pri premišljevanju Jezusove velikoduhovniške molitve videli, da se Jezus predstavi kot novi Mojzes: »Razodel sem tvoje ime ljudem ...« (Jn 17,6). Kar se je začelo v gorečem trnovem grmu v Sinajski puščavi, se dopolni v gorečem trnovem grmu križa. Boga je zdaj v njegovem učlovečenem Sinu zares mogoče nagovoriti. Bog spada v naš svet, izročil se je tako rekoč v naše roke.

Iz tega razumemo, kaj prošnja za posvečevanje božjega imena pomeni. Božje ime je namreč mogoče zlorabljeni in tako Boga samega oskruniti. Božjega imena se je mogoče polastiti v naše namene in tako božjo podobo popačiti. Kolikor bolj se Bog daje v naše roke, toliko bolj moremo zatemniti njegovo svobodo; kolikor bližji je, toliko bolj ga more naša zloraba napraviti nerazpoznavnega. Martin Buber je nekoč dejal, da bi morali pri vsem sramotnem zlorabljanju božjega imena izgubiti pogum, da ga še imenujemo. A njegovo ime zamolčati bi bilo šele zares zavračanje njegove ljubezni, ki nam jo izkazuje. Buber pravi, da bi morali zato poskušati samo v velikem spoštovanju spet dvigniti in očistiti drobce zamazanega imena. Toda

mi sami tega sploh ne moremo. Moremo le njega samega prositi, naj ne dopusti, da se svetloba njegovega imena v tem svetu uniči. Ta prošnja, da on sam vzame v roke posvečenje svojega imena, da varuje čudovito skrivnost, ko ga moremo klicati, in vedno znova iz našega skrunjenja stopa ven kot on sam – ta prošnja je seveda vedno tudi veliko spraševanje vesti za nas: kako ravnam s svetim božjim imenom? Ali stojim v spoštovanju pred skrivnostjo gorečega trnovega grma, pred nedoumljivim načinom njegove bližine vse do navzočnosti v evharistiji, v kateri se on čisto daje povsem v naše roke? Ali skrbim za to, da sveto prebivanje Boga z nami ne bo potegnilo njega v umazanijo, marveč bo dvignilo nas v njegovo čistost in svetost?

2. Pridi tvoje kraljestvo

Pri prošnji za božje kraljestvo se bomo spomnili vsega tega, o čemer smo prej premišljevali o besedi »božje kraljestvo«. S to prošnjo priznavamo najprej božje prvenstvo: kjer ni Boga, ne more nič biti dobro. Kjer ne gledajo Boga, tam propade človek in propade svet. V tem smislu nam Gospod pravi: »Iščite najprej (božje) kraljestvo in njegovo pravičnost, potem vam bo navrženo vse drugo« (Mt 6,33). S to besedo je postavljen red prednosti za človeško delovanje, za naše upanje v vsakdanjem življenju. Nikakor nam ni obljubljen Indija Koromandija za primer, da smo pobožni ali da bi kakorkoli radi božje kraljestvo. Noben avtomatizem brezhibno delujočega sveta ni predviden, kakor si ga zamišlja utvara brezrazredne družbe, v kateri bi šlo vse samo od sebe dobro samo zato, ker ni nobene zasebne lastnine. Tako preprostih receptov nam Jezus ne daje. Pač pa postavlja – kakor rečeno – vse odločujočo prednost: »božje kraljestvo«, to se pravi »božje vladarstvo«, in to pomeni, da je sprejeta odločilnost njegove volje. Ta volja ustvarja pravičnost, h kateri spada, da Bogu dajemo njegovo pravico in v tem najdemo merilo za pravo med ljudmi. Red prednosti, ki nam ga Jezus tu nakazuje, nas utegne spomniti na starozavezno poročilo

o prvi Salomonovi molitvi po njegovem nastopu vladanja. Tu je rečeno, da se je Gospod ponoči prikazal v sanjah mlademu kralju in mu prepustil na voljo prošnjo, za katero je Gospod zagotovil uslišanje. »Podeli svojemu služabniku razumno srce, da bo mogel vladati tvojemu ljudstvu in znal razločevati med dobrim in hudim!« (1 Kr 3,9). Bog ga pohvali, ker ni prosil – kakor bi se vsiljevalo – za bogastvo, premoženje, čast ali smrt svojih sovražnikov, tudi ne za dolgo življenje (2 Krn 1,11), marveč za to, kar je zares bistveno: za poslušajoče srce, za sposobnost razlikovanja med dobrim in hudim. In zato prejme Salomon povrhu tudi vse drugo. S prošnjo za prihod »tvojega kraljestva« (ne našega!) nas hoče Gospod uvesti natanko v ta način molitve in reda našega delovanja. Prvo in bistveno je poslušajoče srce, da bo vladal Bog in ne mi. Božje kraljestvo pride nad poslušajoče srce. To je njegova pot. In za to moramo vedno znova prositi.

Iz srečanja s Kristusom se ta prošnja še poglobi, postane še stvarnejša. Videli smo, da je Jezus božje kraljestvo v osebi; kjer je on, tam je »božje kraljestvo«. Tako je prošnja za poslušajoče srce postala prošnja za občestvo z Jezusom Kristusom, prošnja za to, da vedno bolj postajamo »eno« v njem (Gal 3,28). To je prošnja za resnično hojo za Jezusom, ki postaja občestvo in nas napravlja v eno telo z njim. Reinhold Schneider je to izrazil zelo predirljivo: »Življenje tega kraljestva je nadaljevanje Jezusovega življenja v njegovih; v srcu, ki se ne hrani več s Kristusovo življenjsko močjo, se kraljestvo neha ... v srcu, ki se ga on dotakne in ga spremeni, se začena ... korenine neuničljivega drevesa skušajo prodreti v vsako srce. Kraljestvo je eno; obstaja samo po Gospodu, ki je njegovo življenje, njegova moč, njegovo središče ...« (31s). Prositi za božje kraljestvo, pomeni Jezusu reči: Gospod, naj bomo tvoji! Prešinjaj nas, živi v nas; zberi razkropljeno človeštvo v svojem telesu, da bo v tebi vse podrejeno Bogu in boš nato ti vse mogel izročiti Očetu tako, da »bo Bog vse v vsem« (1 Kor 15,26–28).

3. Zgodi se tvoja volja kakor v nebesih tako na zemlji

Iz besed te prošnje je neposredno razvidno dvoje: obstaja božja volja z nami in za nas, ki mora postati merilo našega hotenja in bitja. Bistvo »nebes« je, da se tam neomajno uresničuje božja volja, ali izraženo nekoliko drugače: nebesa so tam, kjer so zgodi božja volja. Bistvo nebes je zedinjenost z božjo voljo, zedinjenost volje in resnice. Zemlja postane »nebo«, če in kolikor se na njej zgodi božja volja. Zemlja pa je zgolj »zemlja«, nasprotni pol do neba, če in kolikor se izmika božji volji. Zaradi tega prosimo za to, da bi bilo na zemlji tako kakor v nebesih, da bi zemlja postala »nebesa«.

A kaj je »božja volja?« Kako jo spoznamo? Kako jo moremo izpolnjevati? Sveti spisi izhajajo iz tega, da človek v svojem srcu ve za božjo voljo, da je globoko v nas zasidrana so-vednost z Bogom, ki ji pravimo vest (prim. npr. Rim 2,15). A vedo tudi, da je ta sovednost s Stvarnikom, ki nam jo je podaril že pri stvarjenju »po svoji podobi«, v zgodovini zasuta. Nikoli sicer ni povsem ugasnila, a je vendar dostikrat zakrita, kakor tiho švigajoči plamen, ki mu vse prevečkrat grozi nevarnost, da se zaduši pod pepelom vseh predsodkov, ki so pogreznjeni v nas. In zato nam je Bog na novo spregovoril v zgodovinskih besedah, ki se obračajo na nas od zunaj in pomagajo notranji vednosti, ki je postala vse preveč skrita. Kot jedro tega zgodovinskega »pomožnega pouka« je v svetopisemskem razodetju deset besed z gore Sinaj. Govor na gori jih – kakor smo videli – nikakor ni odpravil ali napravil za »staro postavo«, marveč samo naprej razvil, da se toliko čisteje svetijo v vsej svoji globini in veličini. Beseda desetih božjih zapovedi – videli smo – človeku ni naložena od zunaj kot breme. Je – kolikor smo tega zmožni – razodetje samega božjega bistva in s tem razlaga resnice o naši biti. Razvozla nam znakovno govorico našega bivanja tako, da jo moremo brati in prevajati v življenje. Božja volja prihaja iz biti Boga in nas zato vodi v resnico našega bitja, osvobaja nas iz samouničevanja, ki ga povzroča greh. Ker naša bit prihaja od Boga, se moremo kljub vsem zamazanostim, ki nas ovirajo, podati na pot k božji volji. S starozveznim pojmom »pravičnega« je bilo

mišljeno prav to: živeti iz božje besede in tako iz božje volje ter zaživeti skladno s to voljo.

Če pa nam Jezus govori o božji volji in o nebesih, v katerih se izpolnjuje božja volja, potem ima to spet središčno opraviti z njegovim poslanstvom. Pri Jakobovem studentu reče učencem, ki mu prinesejo jesti: »Moja jed je, da izvršujem voljo tistega, ki me je poslal« (Jn 4,34). To pomeni: njegov življenjski temelj je enost z božjo voljo. Edinost volje z Očetom je jedro njegovega bitja sploh. V prošnji očenaša pa slišimo pred vsem tudi Jezusov molitveni boj na Oljski gori: »Moj Oče, ako je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene; vendar ne, kakor jaz hočem, ampak kakor ti.« »Moj Oče, ako ta kelih ne more mimo iti, ne da ga pijem, zgodi se tvoja volja« (Mt 26,38.42). Tej Jezusovi molitvi, v kateri nam dovoljuje gledati v njegovo človeško dušo in njegovo zedinjenost z božjo voljo, se bomo morali pri premišljevanju Jezusovega pasijona še posebej posvečati. Pisatelj pisma Hebrejcem je v boju Oljske gore našel razvozlano središče Jezusove skrivnosti (5,7) in – izhajajoč iz tega pogleda v Jezusovo dušo – skupaj s psalmom 40 razlagal to skrivnost. Takole bere psalm: »Daritve in žrtve nisi hotel, a telo si mi pripravil ... Tedaj sem rekel: Glej, prihajam, da izvršim, o Bog, tvojo voljo« (Heb 10,5ss: Ps 40,7–9). Celotno Jezusovo bivanje je vsebovano v tem stavku: »Glej, prihajam, da izvršim, o Bog, tvojo voljo.« Šele tako popolnoma razumemo besedo: »Moja jed je, da izvršujem voljo tistega, ki me je poslal.« Iz tega zdaj razumemo, da je Jezus sam v najglobljem in najbolj resničnem smislu »nebesa«. V Jezusu in po njem je božja volja povsem izpolnjena. Ko se oziramo nanj, se naučimo, da sami iz sebe nikdar ne moremo biti docela »pravični«: teža naše lastne volje nas vedno znova vleče proč od božje volje, zato postajamo zgolj »zemlja«. Toda Jezus nas sprejema, priteguje nas k sebi, vase; v občestvu z njim se naučimo tudi božje volje. Tako v tej tretji prošnji očenaša navsezadnje molimo za to, da bi mu postajali vedno bližje in bi tako božja volja premagovala težnost naše sebičnosti ter nas napravila zmožne tiste višine, h kateri smo poklicani.